

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. De suisius diffamatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

ubi etiam de audientibus detractionem. s. De la-
sione honoris proximi, ejusque restitutione.
De causis excusantibus à restitutione famæ & ho-
noris. Sit in nomine Domini

SECTIO. I.

De sui ipsius Diffamatione.

SUMMARIUM.

4. & 5. *Se ipsum infamare est per se loquendo tantum peccatum veniale prodigalitatis.*
6. *Solvitur fundamentum Cajetani, &*
7. *Tres alie objectiones.*
8. *Per accidens autem mortale esse potest multipliciter.*
9. *Verum crimen occultum de se fateri potest quandoque licitum, & opus virtutis; presertim*
10. *Si fiat ex motivo humilitatis (discretè tamen) aut*
11. *II. Charitatis, vel*
12. *III. Justitiæ, ex qua etiam tenetur, in duobus tamen casibus tantum.*
13. *Non in aliis, etiam in judicio interrogatus.*
14. *Vsque ad n. 17. Reus juridicè interrogatus, post sententiam probationem probabiliter non tenetur sibi mortali fateri veritatem instante certo periculo mortali.*
17. *Falsum crimen sibi imponere, vel impositum fateri non quam licet.*
18. *Vsque ad n. 21. Resolvitur, an, & quando reus ad evadenda tormenta possit fateri crimen sibi falso impositum? &*
21. *An quis citra mortale possit sibi sive verum nocenti, sive falsum innocentis crimen imponere ad ipsum mortem liberandum?*

ASSERTIO I.

4 **S**E ipsum infamare, crimen seu verum occultum propulando, seu etiam falsum vel fictum sibi imponendo, per se peccatum veniale est prodigalitatis.

is, nec contra justitiam, nec contra Charitatem graviter: per accidens tamen multipliciter potest esse mortale, etiam contra justitiam. Verum crimen occultum fateri ex justa causa, sæpè potest esse licitum & opus virtutis: falsum autem sibi imponere, nunquam potest esse licitum citra peccatum saltem veniale. Tota communis.

§. I.

Per se peccatum veniale est prodigalitaris &c.

Communis DD. Sotus, Navarrus uterque, aliisque cit. Molina tom. 4. disp. 2. § 37. Lessius lib. 2. de justitia c. 11. dub. 6. Laym. lib. 3. tr. 3. p. 2. c. 2. n. 15. Lugo. disp. 14. sect. 10. de just. Ratio est: quia homo est dominus suæ famæ, sicut est dominus suæ pecuniæ; ergò sicut prodigere, vel projicere pecunias suas non est contra justitiam, nec contra Charitatem per se loquendo, sed est solum peccatum prodigalitaris ex genere suo veniale: ita etiam projicere famam suam, seu verum, seu falsum crimen narrando, non erit contra justitiam, vel Charitatem per se loquendo, sed vitium veniale prodigalitaris tantum, si crimen verum sit, si autem falsum, erit simul mendacium per se jocosum, Ideoque etiam veniale tantum.

Contrarium docuit Cajetanus 2. 2. q. 73. a. 3. esse nimirum peccatum mortale contra justitiam, non quidem respectu sui ipsius se infamantis, sed contra Communitatem cujus homo est pars, & in quam ejus infamia redundat. Sed contra urget eadem ratio, homo enim non minus, imò magis est

H h 5 do-

dominus suæ famæ, quàm suæ pecuniæ respectu
 Communitatis: nam Respublica habet jus seu do-
 minium altum in pecunias civium pro casu neces-
 sitatis communis, non item in eorum famam pro
 lo casu: sed homo absque injustitia in Communi-
 tatem potest prodigere pecuniam, secundum
 nes: ergò etiam citra injuriam in Communi-
 tem potest abjicere famam; semper intellige per
 loquendo.

7 Objicitur (1.) Eccl. 4. dicitur: *curam habet
 bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quàm
 mille thesauri pretiosi, & magni.* (2.) D. Augustinus
 lib. 1. de civit. Dei c. 20. relatus c. si id licet. 3. c. 2.
 5. dicit: *falsi testimonii non minus reus est, quàm
 se ipso falsum fatetur, quàm si proximo id faceret.*
 (3.) Homo tenetur æquè imò magis diligere seip-
 sum, quàm proximum; nam benè ordinata chari-
 tas incipit à seipsa: ergo sicut mortale est infamare
 proximum, ita & seipsum.

R. Ad 1. ibi sermonem esse non tam de honore
 & bono nomine habendo, quàm de honore & bo-
 no nomine promerendo per bona & laudabilia
 opera, ut benè ostendit Molin. *disp. 37. n. 34.* Ideo
 nihil ad rem R. ad 2. D. Augustinus per illa verba non
 velle adstruere æqualè gravitatem peccati in men-
 tiendo falsum crimen contra se, & contra proxi-
 mum: cum lata sit disparitas; proximo enim gra-
 vem injuriam facit, sed sibi ipsi injuriam facere
 non potest: adeoque solùm vult rationem pecca-
 ti universaliter acceptam non minus convenire uni
 quàm alteri; quod verissimum est, sed nihil
 con-

contra nos, ut benè explicat Molina *ibid.* n. ad 3. Molina *ibid.* n. 24. hominem teneri plus diligere seipsum, quàm proximum, solum in iis bonis, quæ ad salutem necessaria sunt non autem in aliis ad salutem non necessariis, ut manifestum est in bonis fortunæ: eademque ratio est in bonis famæ & honoris: imò & in bono vitæ; cum homo in probabilissima Sententia semper, & in certis casibus, secundum omnes laudabiliter possit vitam propriam postponere vitæ proximi: prout supra in §. Præcepto visum.

§. II.

Per accidens multipliciter potest esse peccatum mortale.

Seipsum infamare vel vero vel falso crimine: ut 8
pote si referendo jactes te de vero, vel ficto crimine, illud approbando, in eo delectando ac complacendo, peccas utique mortaliter eadem specie peccati, de quo delectaris; v. gr. adulterii, homicidii, rapinæ &c. juxta illud Psalmi 51. *quid gloriaris in malitia, qui potens es &c.* Omnes 2.
Si crimen tuum manifestando, vitam tuam vel corporis integritatem sine justa causa periculo exponas, peccas mortaliter contra charitatem tui ipsius; imò & contra justitiam respectu Dei supremi & immediati Domini vitæ & mortis: vitæ enim & membrorum non est homo dominus, sicut famæ, & pecuniæ seu fortunæ, ut de iis liberè disponere possit. Dico autem; *sine justa causa.*
Secus est, quando justa causa ita fateri cogit; ut juridicè

ridica interrogatio, liberatio innocentis de eodem crimine falso infimulati &c. de quibus mox infra. 3. Si tua infamatio conjuncta sit cum aliorum scandalo, maximè si sis Superior, magna auctoritatis, Sacerdos, Religiosus &c. te ipsum infamando peccabis mortaliter peccatò scandali contra charitatem proximi, juxta communem Doctorem cum D. *Thoma cit.* & Cajetano *loc. cit. q. 2.* Quod sensu D. August. lib. de bono viduitatis c. 23. dicitur: *latus in jure c. non sunt audiendi. 1. 1. q. 3. ait: quod quis à criminibus flagitiorum, atque vitiorum vitam suam custodit, sibi benefacit, quisquis autem etiam famam, in alios misericors est: nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Quando tua infamatio necessariò cedit in grave damnum vel infamiam aliorum; quod maxime fit, quando tua fama, vel infamia connexa est cum fama vel infamia aliorum; peccas mortaliter contra ipsum infamando etiam contra justitiam: ut Religiosus seipsum infamans toti Religioni, vel Monasterio infamiam causet, si uxor fatendo se adulteram, virum infamem, & ut vocant, compositum reddat: si quis jactans vel referens peccatum carnis cum honesta matrona, vel virgine, complicem infamiæ, aliisque malis, & damnis exponat: talis utique peccat contra Justitiam injustè alios damno exponens; & quoad fieri potest restituere, seu damnum illatum avertere, vel compensare tenetur. Ut ex communi docent Navar. c. 18. n. 16. *Molina. Less. & latè Lugo citat. sect. 10.*

§. III.

Verum crimen occultum fateri, sapè potest esse licitum, & opus virtutis.

Nimirum si fiat ex justa causa, debito fine, & circumstantiis; verum occultum crimen propagando potest esse opus multiplicis virtutis, præsertim humilitatis, charitatis, & justitiæ.

I. *Humilitatis*: discretæ tamen & prudentis, id est scilicet sequatur aliquod ex malis supra dictis: nam exempla Sanctorum in hoc aliquando admiranda potius sunt, quàm imitanda: multò magis, Christianæ humilitatis & patientiæ insigne est, contumeliam vel infamiam ab alio injustè illatam, nihil se defendendo, suscipere, & perferre, ut passim consultit S. Scriptura. Excipe, nisi crimen per se valde scandalosum sit; exemplo Christi, qui plurimis convitiis toleratis, attamen dæmoniacum esse tanquam blasphemum, & contumeliosum tolerare noluit: aut si persona publica, vel talis sit, cujus infamia in infamiam Communitatis redundaret. Unde Gregorius in c. 9. Ezech. ait: *Li quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba comescere: & aliquando servandum illud Prov. 26. v. 5. Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.*

II. *Charitatis*: quando scilicet ex infamatione tui vel confessionis tui criminis sequitur aliquod notabile bonum tibi vel proximo: aut quando urget necessitas evitandi tibi, vel aliis gravia damna
vel

vel tormenta : v. g. si ad proprium peccatum emendandum, aut ad proximum ob lapsum gravem consolandum ; aut ad tollendas suspiciones, dissensiones, odia aliorum, necesse vel utile judicatur proprium occultum delictum prodere ; item ad gravia tormenta evitanda, licite prodas occultum delictum verum ; aut ut similiter proximum innocentem à tormentis vel periculo gratuito liberet. De quo mox iterum.

12 III. *Justitiæ* : sic enim malefactor occulte se sistit Judici, delicta sua occulta fatendo, justitiæ satisfiat. Nec solum licite quis potest, sed etiam tenetur ex justitia quis se prodere, occultum crimen fatendo, in duobus tantum casibus. *Primus est* : quando famam per calumniam, seu falsam criminis impositionem ablatam, aliter restituere non potes, teneberis, ex justitia te infamare, fatendo te esse mentitum, vel calumniatum, ut tuo loco videbitur. *Secundus est* : si causa voluntaria non justa fuisti, ut tuo occulte patrato crimine v. g. homicidio, furto &c. alteri imposito, is de vice vel fama periclitetur, & eum aliter è periculo eripere non possis, teneberis ex justitia te prodere, etiam cum æquali tuo periculo vitæ vel famæ, secundum omnes : non item si tu in causa non fuisti, sed casu crimen à te patratum alteri impositum fuit : tunc enim non teneberis ex justitia te prodere ; imò neque ex charitate, si æquale tibi periculum immineret ; licet adhuc ex charitate licite & meritorie posses, exemplo planè heroico S. Contradi Placentini, De hoc latius dictum in 5. Præcepto IV. *de homicidio casuali.*

IV. Extra duos hos dictos casus, nullus unquam tenetur ex justitia se infamare, occultum crimen aperiendo: neque etiam in judicio interrogatus; cum nullus possit justè & juridicè interrogari de crimine omninò occulto, nisi crimen suum infamià, indiciis, vel unius saltem testimonio semiplenè probatum, adeoque saltem seminotarium sit; alioquin semper congrua restrictione mentali simpliciter, etiam cum juramento negare potest se fecisse, subintelligendo sic, ut fateri publicè teneatur, vel justè interrogari possim, juxta communem in materia de juramentis, & de mendacio. Verùm hic incidit.

Questio difficilis.

Utrum reus à Judice ita juridicè interrogatus, post semiplenam probationem teneatur in conscientia, & sub mortali fateri veritatem, certò etiam instante periculo mortis, aut alterius æquivalentis mali? Affirmativa est sanè communis Sententia DD. *D. Thom. Sotus Navar.* aliisque congestis Sanchez. *Consil. tom. 2. lib. 6. c. 3. dub. 33. § 39.* & ego alibi secutus sum. Ratio potissima est: quia quilibet tenetur obedire Superiori legitimo, justè & legitimè præcipienti: atqui in casu nostro Judex ut legitimus Superior justè & legitimè præcipit reo fateri veritatem: ergo tenetur obedire, nullo excusante metu vel periculo etiam mortis. Confirmatur, quia aliàs sequeretur grave detrimentum Reipublicæ, si hæc obligatio fatendi crimina negetur: sic enim manebunt impunita

nitascelera, & hac impunitatis spe passim gra-
rentur maleficia.

15 Contrariam tamen negativam ut probabilem
tutam docent RR. non pauci. Viginti duos citat
Joannes Sanchez *in select. disp. 43. a n. 32. Leg.*
tom. 2. de just. disp. 40. Sect. I. n. 15. Tamb. *lib.*
Decal. c. 4. §. 3. n. 5. Ratio est, quia humanum
nemo obligari potest ad se ipsum occidendum
cum sit de jure naturæ non solum vitam suam tuendam
sed etiam ad mortem suam, quantum quis potest
non concurrere: atqui hoc fieret in proposito, si
enim fatendo veritatem, capite damnandus veritas
mè concurreret ad sui occisionem, non autem
tendo capitis damnari non poterit, ut supponitur
ergò. *Confirmatur*: ex communi doctrina
multum difficilis, censetur moraliter impossibilis
ad quam proinde præcipiendam nulla potestas hu-
mana se extendere potest: sed in proposito præce-
ptum Judicis reo datum de dicenda veritate huma-
num tantum est: & tunc dicere veritatem, etiam
plurimum difficilis res: est enim reo supra nature
vires difficile obligari ad proferendum testimo-
nium capitale contra seipsum: ergo præceptum
Judicis non potest ad id se extendere, & obligare
conscientia ad rem tam difficilem. Et hinc.

16 Ad rationem oppositæ Sententiæ communi
negatur minor, sicut & confirmatio: ad rem enim
tam arduam Judex Superior legitime præcipiens non
est, interim tamen is licite præcipit, & fateri per totam
tuturam cogit; quia licite sequitur sententiam oppo-
sitam, etiam saltem extrinsecè ob auctoritatem totam
&

& tantorum Doctorum probabilem. Neque inde sequitur detrimentum Reipublicæ; cum absq; illa obligatione fatendi sub mortali, aliis mediis possit prospici bono Reipublicæ; utpote inquirendo testes, terrendo per torturam &c. certè experienciã constat, timorem peccati mortalis parùm profuisse ad fatenda crimina, & terrendos sceleratos. Quare hanc sententiam tutò sequetur Confessarius, saltem, ut reo eam sequi volenti absolutionem non deneget. Plura & pulchra vide apud Lugo cit. Aliud modò est, si sub juramento interrogetur, ut *tr. 3. c. 1. Sect. 3. in 2. Præcepto dictum.*

§. IV.

Falsum autem crimen sibi impositum fateri vel imponere nunquam potest esse licitum &c.

Ratio manifesta est, quia mentiri est intrinsecè malum, sed se ipsum infamans, falsum de se crimen fatendo, narrando, jactando, ultra peccatum veniale prodigalitatè famæ suæ, ut minimum mentitur jocosè, quod rursus est per se peccatum veniale: per accidens autem sæpissimè mortale omnibus quatuor modis & casibus positus supra §. 2. iis enim casibus mendaciùm istud stolidum verè evadit perniciosum, aut sibi ipsi contra charitatem; aut proximo contra justitiam adeoq; mortale ex genere suo. Hic rursus incidit celeberrima, & perdifficilis.

Quæstio altera.

An reus ad evitanda tormenta possit fateri crimen sibi falsò impositum?

Conveniunt I. Omnes propter evitanda tormenta
THEOL. MORAL. PARS V. Ii men-

menta levia fateri, & imponere sibi crimen
 sum morte plectendum, esse illicitum, imò mor-
 tale contra Charitatem sui, & justitiam legalem
 pervertendo scilicet gravissimè judicium Judicis
 volentis verum tantum, & non falsum crimen
 morte plectere. Deinde quilibet tenetur vitam suam
 custodire quando sine magna difficultate potest
 in eo casu potest reus sine magna difficultate custo-
 dire vitam suam sustinendo tormenta levia: ideo enim
 levia censentur, quia sustineri à te possunt: ergo

19 II. Conveniunt DD. communiter propter
 tanta tormenta quævis, non esse plus, quam veni-
 le, fateri crimen falsum, quando ex confessione
 sequitur solum damnum in bonis propriis fortunæ
 & famæ, cum enim bonorum fortunæ, & famæ
 homo sit verus dominus, potest ea sine mortali
 prodigere ex dictis §. 1. maxime accedente ratio-
 nabili causa evadendi tormenta, præsertim gratia
 Vide Lugo *cit. Sect. 10. n. 174.*

20 III. Ob gravissima autem tormenta evadenda,
 quibus quis meritò possit celerem mortem præferre,
 quale revera est tortura germanica sæpius lo-
 beunda, fateri falsò impositum crimen morte plecten-
 dum, non esse peccatum mortale; adeoque tor-
 lem ante supplicium nolentem revocare, &
 absque revocatione pænitentem absolvi posse, docet
 jam satis comūnis, & praxi piorum recepta Sen-
 tentia. *Angelus, Sylvester, Sorus, Toletus, Valerius*
et alii plurimi quos citant, & sequuntur Lessius
lib. 2. c. 11. dub. 6. n. 41. Tannerus tom. 3. disp.
4. de just. p. 5. dub. 4. n. 100. Ratio est, quia

non tenetur homo cum tanto incommodo; dolere, & cruciatu vitam suam tueri; sicut nec tenetur ad vitam suam conservandam pati abscissionem membri cum grandi dolore; præsertim magni, ut brachii, vel tibiæ; imò neque uti mediis extraordinariis nimium sumptuosis, ut alibi visum. Quam Sententiam etiam probabilem censet, & qui vollet, in praxi sequi, posse, concedit Lugo *cit. n. 174.* Ipse tamen Lugo cum Navarro, Covarr. Molina, & aliis tenet oppositam Sententiam, utique speculativè, & re ipsa longè veriorem; nimirum talem peccare mortaliter; eò quòd per confessionem falsi criminis homo verissimè & positivè cooperetur morti suæ injustæ, quod nullo casu licet: aliud est de eo, qui non patitur abscissionem membri, vel non utitur mediis exquisitis, vel pretiosissimis ad conservandam vitam suam; hic enim nullo modo positivè cooperatur ad suam mortem, nec se interficit, sed solum negativè se habens permittit suam mortem ex morbo vel alia causa naturaliter provenientem.

IV. Huic affinis est altera quæstio, an quis citra²¹ peccatum mortale possit sibi imponere alterius crimen, seu verum nocentis, seu falsum & innocentis ad ipsum morte liberandum? Lessius *cit. n. 41.* concedit id posse fieri citra peccatum grave ad liberandum à morte innocentem v. g. parentem vel amicum; eò quòd talis nemini faciat injuriam; & etiam aliàs liceat vitam pro parente vel amico exponere, adeoque nihil hic fit, nisi mendacium officiosum. Sed negant verius Molina *disp. 37.*

500 *Tract. V. in VIII. Præcept. Decalogi Cap. V. Sect. 10.* Ratio eadem modo data: quia talis positivè verè cogitaretur suæ morti, vel mutilationi injustæ, & fraudem facit, quòd iudex involuntariè propter ignorantiam eum morte puniat: qualis cogitatio nunquam licita est; sive ad innocentem, & ad nocentem liberandum. Interim tamen cogitatio talis ita ex mera & excessiva Charitate agens, facile excusandum à mortali propter ignorantiam & bonam nimis fidem: exemplo aliquorum Sacerdotum. Sed noli moveri exemplo vulgari Emerani, id enim efficaciter confutant P. Boetius, & D. Adelsreüter in Annalibus Boetianis. Credo hoc tempore non esse periculum talis peccati.

SECTIO II.

De læsione interna famæ proximi per temerarium iudicium, suspicionem, & dubium de malo proximi.

SUMMARIUM.

22. Qualiter inter se differant iudicium temerarium, suspicio, dubium? &c.
23. Quando adsint motiva temerè iudicandi, vel suspiciendi, vel dubitandi?
25. Iudicium, suspicio, vel dubium prudens de malo proximi per se non est peccatum.
26. Iudicium verò temerarium mortale est ex genere suo.
27. Ut autem in individuo hoc sit mortale, requiruntur conditiones, I. ut sit firmum & deliberatum. II. in materia gravi, & III. temerè conceptum.
29. Quarum una, vel altera deficiente mortale non est.
31. Suspicio temeraria est per se, & ex genere suo peccatum veniale tantum.